ABSTRAK

Realiti zakat pertanian di Malaysia mengutamakan *qaul* Imam Syāfi`e berbanding *qaul-qaul* mazhab lain. Pentadbiran dan pengurusan zakat sama ada di bawah Majlis Agama Islam Negeri (MAIN) atau yang telah dikorporatkan hanya mengenakan zakat pertanian terhad kepada makanan asasi iaitu padi sahaja dan kebanyakan negeri mengenakan taksiran zakat pertanian ke atas hasil kasar tanpa sebarang penolakan kos-kos. Kajian ini bagi menganalisis dan meneliti zakat pertanian dalam konteks Malaysia serta mengkaji transformasi isu perluasan hasil zakat pertanian kepada tanaman selain padi dan kewajaran penolakan kos-kos pertanian berdasarkan *maqāṣid syarī'ah*. Berdasarkan dinamika syariat Islam, fleksibiliti hukum adalah berdasarkan *maqāṣid syarī'ah* meliputi *maṣlaḥah* semasa dan setempat. Justeru, kajian ini menganalisis zakat pertanian semasa melibatkan pembuat dasar iaitu Jabatan Mufti Negeri dan pihak pengurusan zakat iaitu Baitulmal Negeri. Kajian dilakukan menggunakan data primer iaitu temu bual bersama Jabatan Mufti Negeri dan Baitulmal Negeri di negeri Selangor, Pulau Pinang, Perlis, Terengganu dan Sarawak. Penganalisisan data menggunakan kaedah deskriptif dan komparatif. Hasil penyelidikan menunjukkan hasil zakat pertanian boleh diperluaskan berdasarkan pendapat Imam Abū Ḥanifah yang lebih bertepatan dengan *maslahah* ekonomi pertanian semasa di Malaysia. Begitu juga kewajaran penolakan kos-kos pertanian termasuklah kos operasi tanaman dan kos sara diri demi menjamin *maṣlaḥah ḍarūrī* para petani serta tanggungannya.

ABSTRACT

The administration and management of agricultural zakat whether under the State Islamic Council (MAIN) or corporated institutions only impose the zakah of agriculture only on the paddy crops and the paddy assessment is based on gross yield which do not deduct any cost in most states. This is due to the affliation of the states to Shafi`i school of law. Based on *Maqāṣid Syari`ah* as the guidelines, this study focus to two issue in the zakah of agricultures. First to explore the reality of agriculture in Malaysia and to study the transformation of imposing zakah to other kind of agriculture, and not only paddy. Second, it studies the reality of paddy assessment in calculating zakah in Malaysia and to suggest the calculating of zakah on paddy should be based on nett yield which after deducting the operational cost and basic need. Based on the dynamics of the Islamic Shari'a, the flexibility of law adheres closely on *maqāṣid syarī'ah* involving current and local *maṣlaḥah*. Therefore, this study analyses the transformation of the current agricultural zakat involving policy makers, namely the State Mufti Department and officers in charge of the zakat management namely the State Baitulmal. This study is done using the primary data which is the interview with the State Mufti Department and the State Baitulmal in states of Selangor, Penang, Perlis, Terengganu and Sarawak. The data analysis uses the descriptive and the comparative methods. The research outcome demonstrates that the revenue of the agricultural-based zakat can be widened according to the view held by Imam Abū Ḥanifah that suits current agriculture in Malaysia and in line with *maqāṣid syarī'ah*. This is similar to the justification for the reduced operational costs of the crops and the self-sustenance costs in assurance for *maṣlaḥah ḍarūrī* of the farmers and their families.

PENGHARGAAN

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده، ونستغفره ونسترشده، ونؤمن به ونتوكل عليه، ونثني على الخير كله، نعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا، ونسأله السداد في الأمر وإعظام المسوبة والأجر. ونصلي ونسلم على سيدنا ونبينا محمد الأمين، المبعوث رحمة للعالمين وبعد.

Setinggi kesyukuran ke hadrat ALLAH s.w.t dengan rahmat serta keizinanNya penulis mampu menyempurnakan disertasi ini bagi memperoleh Ijazah Sarjana Syariah (Fiqh Usul), Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya. Diharapkan kajian ini akan memberi sudut pandangan positif serta dapat dimanfaatkan oleh semua pihak baik pihak Baitulmal Negeri, Jabatan Mufti Negeri, kakitangan akademik mahupun masyarakat.

Penulis turut mengambil kesempatan ini untuk merakamkan jutaan terima kasih buat Y.Bhg Dr. Luqman Haji Abdullah selaku penyelia yang tidak pernah jemu memberikan tunjuk ajar, *taujīhat* dan banyak membantu penulis dalam menyiapkan kajian ini. Tidak lupa juga buat para pensyarah di Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya (UM) dan Fakulti Syariah dan Undang-undang, Universiti Sains Islam Malaysia (USIM) yang turut menyumbangkan buah fikiran serta saranan kepada penulis sama ada secara langsung ataupun tidak langsung. Semoga Allah s.w.t memberikan ganjaran yang setimpal kepada semua.

Penghargaan juga ditujukan kepada pihak-pihak yang terlibat secara langsung dalam kajian disertasi ini termasuklah Y.Bhg S.S Dato’ Seri Haji Hassan Bin Haji Ahmad, Mufti Negeri Pulau Pinang; Y.Bhg S.S Ustaz Haji Kipli Bin Haji Yassin, Mufti Negeri Sarawak; Ustaz Mat Jais Bin Kamus, Penolong Mufti Selangor; Ustaz Roslan bin Isa, Timbalan Mufti Negeri Perlis; Ustaz Mohd Nazim bin Haji Md Noor, Ketua Unit Zakat Bahagian Baitulmal Perlis; Ustaz Mohd Farid Bin Mohd Zainal, Eksekutif Sektor Penerangan Korporat, Lembaga Zakat Selangor; Tuan Zuhaimi Bin Tuan Sembok, Pegawai Eksekutif Taksiran Zakat, MAIDAM Terengganu; Ustaz Azhari Bin Ahmad, Pegawai Eksekutif Dakwah Dan Rundingan Syara`, Jabatan Kutipan Dan Pemasaran PUZ Pulau Pinang dan Ustaz Zulhazmi Bin Bohari, Pegawai Eksekutif Tabung Baitulmal Sarawak Cawangan Bandar Sri Aman.

Jutaan terima kasih juga diucapkan kepada Universiti Sains Islam Malaysia kerana telah menaja pengajian ini di bawah skim SLAB/ USIM .

Penghargaan teristimewa dititipkan buat ayahanda tercinta Ab. Rahman bin Md. Dalib dan bonda Rokiah binti Sha’ari yang tidak pernah jemu dan putus asa memberikan bantuan kewangan, dorongan dan semangat. Semoga Allah s.w.t senantiasa mencucuri rahmat buat kalian berdua dan tanpa doa kalian berdua mustahil kajian ini dapat disempurnakan. Begitu juga kepada kakanda Muhammad Ghazaly dan adinda Siti Syuhada yang senantiasa menjadi sumber inspirasi dan kekuatan dalam meneruskan kajian ini.

Semoga Allah s.w.t memberikan ganjaran kepada semua pihak atas segala kerjasama dan sokongan yang telah diberikan. Semoga kajian ini dikira sebagai ‘*amal jariah* buat kalian semua. *Jazākumullah al-Khair*.

MUHAMAD FIRDAUS AB RAHMAN

VLA 18-05 Villa Lagenda Condo,
No.1 Jalan 4/2B, Taman Desa Bakti,
68100 Selayang, Kuala Lumpur.

E-mel: firdaus_srcisum@yahoo.com
H/p : 017-2928303

Sarjana Syariah
Jabatan Fiqh dan Usul,
Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya
Kuala Lumpur

No Matrik: IGA 110038

DAFTAR ISI

ISI KANDUNGAN		Hlm
Abstrak		ii
Abstract		iii
Penghargaan		iv
Daftar Isi		vii
Senarai Statut		x
Senarai Jadual		xi
Senarai Kependekan		xii
Senarai Lampiran		xiv
Senarai Transliterasi		xv
BAB 1	**: PENDAHULUAN**	
1.0	Latar belakang Kajian	1
1.1	Permasalahan Kajian	2
1.2	Objektif Kajian	10
1.3	Persoalan Kajian	10
1.4	Skop Kajian	11
1.5	Kepentingan Kajian	12
1.6	Metodologi Kajian	13
1.7	Sorotan Literatur	17
BAB 2	**:ZAKAT PERTANIAN DARI PERSPEKTIF MAQASID SYARIAH**	
2.0.	Pendahuluan	33
2.1.	Zakat Pertanian Dalam Islam	33
2.2.	Sejarah Pertanian Dalam Islam	39
2.3.	Hasil Pertanian Yang Diwajibkan Zakat	45
2.4.	Nisab Zakat Pertanian	53
2.5.	Kadar Zakat Pertanian	59
2.6.	Kos Pengeluaran Pertanian Dan Kos Sara Hidup	63

Petani
2.7 Maqāṣid Pensyariatan Zakat 66
2.8 Konsep Maqāṣid Syarī`ah 75
2.9 Faktor Semasa dan Setempat dalam Perubahan Hukum Dalam Islam 78
2.10 Kesimpulan 82

BAB 3 :PELAKSANAAN ZAKAT PERTANIAN DALAM KONTEKS MALAYSIA
3.0 Pendahuluan 84
3.1 Pertanian Di Malaysia 86
3.2 Definisi Zakat Pertanian Di Malaysia 89
3.3 Nisab Zakat Pertanian Di Malaysia 90
3.4 Kadar Zakat Pertanian Di Malaysia 98
3.5 Penolakan Kos Sebelum Dikenakan Zakat di Malaysia 104
3.6 Kesimpulan 110

BAB 4 :ANALISA PELAKSANAAN ZAKAT PERTANIAN DI MALAYSIA BERDASARKAN MAQASID SYARI`AH
4.0 Pendahuluan 111
4.1 Analisa Perluasan Jenis Hasil Zakat Tanaman Pertanian Berdasarkan Maqasid Syari'ah 111
4.1.1 Penilaian Dalil Dan Pendapat Fuqaha Mazhab 113
4.1.2 Analisa Ekonomi Pertanian Semasa Malaysia 120
4.1.3 Maqasid Syariah Memperluaskan Hasil Tanaman Komersial 124

4.2 Analisa Penolakan Kos Sebelum Dikenakan Zakat Pertanian Berdasarkan Maqasid Syari'ah 129
4.2.1 Analisa Penolakan Kos Operasi Tanaman 130
4.2.2 Analisa Penolakan Kos Sara Diri 136

4.3 Kesimpulan 144

BAB 5 :KESIMPULAN DAN SARANAN 145

BIBLIOGRAFI 155

LAMPIRAN 167

SENARAI STATUT

Akta Pemegang Amanah (Pemerbadanan) 1952

Enakmen Pentadbiran Agama Islam Pulau Pinang 2004

Enakmen Pentadbiran Agama Islam Perlis 2006

Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor 2003

Enakmen Pentadbiran Hal Ehwal Agama Islam

Terengganu 2001

Ordinan Majlis Islam Sarawak (Pemerbadanan)

(Pindaan) 1984

Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001

Perlembagaan Persekutuan

Undang-undang Bil 1 Tahun 1949

Undang-undang Pentadbiran Agama Islam Perlis 1964

Undang-undang Tubuh Kerajaan Negeri Perlis 1963 (Pindaan)

SENARAI JADUAL

Jadual 1.1: Ketidakselarasan Taksiran Zakat Tanaman Di Malaysia

Jadual 2.1: Tanaman Yang Diwajibkan Zakat oleh Mazhab Maliki

Jadual 2.2: Sukatan 5 *Wasaq* Dengan Nilai Sukatan Gantang, Cupak dan Kati

Jadual 2.3: Perbezaan Pendapat Fuqaha Bagi Hasil Yang Tidak Disukat

Jadual 2.4: Kadar Yang Perlu Dibayar Bagi Tanaman Dijirus Secara Bercampur

Jadual 3.1: Keluasan Bertanam dan Pengeluaran Bagi Tanaman Utama

Jadual 3.2: Keluasan Bertanam Dan Pengeluaran Jenis Tanaman Di Malaysia

Jadual 3.3: Ketidakselarasan Nisab Zakat Padi Di Malaysia

Jadual 3.4: Ketidakselarasan Kadar Di Malaysia

Jadual 3.5: Ketidakselarasan Tolakan Kos Di Malaysia

Jadual 3.6: Penolakan Kos Operasi dan Kos Sara Diri Di Malaysia

Jadual 4.1: Persepsi Pusat Zakat dan Jabatan Mufti Negeri Bagi Memperluaskan Hasil Zakat Pertanian

Jadual 4.2 : Pendapatan dan Perolehan (Bagi Setiap 1 Relong)

Jadual 4.3: Kos Pengeluaran / Perbelanjaan (Bagi Setiap 1 Relong)

Jadual 4.4: Hasil Pendapatan Petani Dengan Kadar Cukup Nisab (5 *awsuq*)

Jadual 4.5: Taksiran Zakat Tanaman Berdasarkan *Maqāṣid* Syariah

SENARAI KEPENDEKAN

ASUZSB	As-Sahabah Urus Zakat Sdn Bhd
BERNAS	Padi Beras Nasional Berhad
bil.	Bilangan
cet.	Cetakan
DPN	Dasar Pertanian Negara
DYMM	Duli Yang Maha Mulia
ed.	Editor
EPAI	Enakmen Pentadbiran Agama Islam
FELCRA	Lembaga Penyatuan dan Pemulihan Tanah Persekutuan
FELDA	Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan
FRIM	Institut Penyelidikan Perhutanan Malaysia
HMT/GMP	Harga Minimum Terjamin
ibid	ibiden, di tempat yang sama
IPP	Bantuan Input Pertanian
IPT	Institusi Pengajian Tinggi
JAIPs	Jabatan Agama Islam Perlis
JFK	Jawatankuasa Fatwa Kebangsaan
JPN	Jabatan Pertanian Negeri
JPS	Jabatan Pengairan dan Saliran Negeri
KADA	Lembaga Kemajuan Pertanian Kemubu
KDNK	Keluaran Dalam Kasar Negara
KEDA	Lembaga Kemajuan Wilayah Kedah
Kg	Kilogram
KPDNHEP	Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna
LPP	Lembaga Pertubuhan Peladang
LZS	Lembaga Zakat Selangor
MADA	Lembaga Kemajuan Pertanian Muda
MAIDAM	Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu
MAIN	Majlis Agama Islam Negeri
MAIPs	Majlis Agama Islam Negeri Perlis

MARDI	Institut Penyelidikan Dan Kemajuan Malaysia
PGK	Pendapatan Garis Kemiskinan
PORIM	Institut Penyelidikan Minyak Kelapa Sawit Malaysia
PUZ MAINPP	Pusat Urus Zakat, Majlis Agama Islam Negeri Pulau Pinang
PZS	Pusat Zakat Selangor
R&D	Penyelidikan *Research and Development*
r.a	*Raḍiyallāhu `anhu*
RM	Ringgit Malaysia
RMK	Rancangan Malaysia Ke
S.S	*Ṣāhibul Samāḥah*
s.a.w	*Ṣallallāhu `alayhi wa sallam*
SPZN	Suruhanjaya Pentadbiran Zakat Negeri
SSL	Tahap Sara Diri
sunt.	suntingan
s.w.t	*Subḥānahu wa ta`āla*
t.p.	tanpa penerbit
t.t.	tanpa tarikh
t.tp	tanpa tempat
TBS	Tabung Baitulmal Sarawak
terj.	Terjemahan

SENARAI LAMPIRAN

Lampiran A: Pamplet Zakat Pertanian LZS

Lampiran B: Pamplet Zakat Pertanian MAIDAM

Lampiran C: Pamplet Zakat Pertanian PUZ MAINPP

Lampiran D: Buku Panduan Mengeluarkan Zakat, Baitulmal MAIPs

Lampiran E: Statistik Kutipan Zakat Tanaman Di Selangor (2006-2011)

Lampiran F: Statistik Kutipan Zakat Tanaman Di Pulau Pinang (2005-2011)

Lampiran G: Statistik Kutipan Zakat Di Perlis Tahun 2011

Lampiran H: Statistik Kutipan Dan Agihan Zakat Di Terengganu (2000-2010)

Lampiran I: Statistik Kutipan Zakat Tanaman Di TBS Sri Aman (2005-2011)

Lampiran J: Keputusan Jawatankuasa Fatwa Terengganu Kali Ke-1 Penggal Ke-5: Membenarkan Penolakan Kos Tanaman.

Lampiran K: Keputusan Jawatankuasa Syariah MAIN Pulau Pinang Bil. 1/2005: Memberikan Pelepasan Kos Operasi, Kos Sara Hidup dan Potongan Luar Jangka.

Lampiran L: Proses Aliran Kerja Serta Kos Penanaman Padi

Lampiran M: Formula Penolakan Kos Keperluan Asasi, Baitulmal MAIPs

Lampiran N: Soalan Temu bual Dengan Institusi Zakat Negeri dan Jabatan Mufti Negeri.

Lampiran O: Statistik Keluasan Tanaman Padi Di Selangor, Sarawak, Pulau Pinang, Terengganu dan Perlis bagi tahun 2006-2010.

Lampiran P: Jenis-Jenis Tanaman Di Yaman Pada Kurun Ke-10